

เทศน์เช้า วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๕๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรม ธรรมะคือเรื่องของเรา เรื่องของชีวิตเรา แต่เราบอกธรรมะ เห็นไหม ธรรมะมันสูงส่ง ธรรมะมันเป็นหน้าที่ของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ แล้วมนุษย์เราละ? มนุษย์เกิดมามี กายกับใจ ถ้ามีกายกับใจนะ ศาสนานี้สอนเรื่องนามธรรม เรื่องหัวใจ เพราะเรื่องหัวใจนะ เวลา ความสุขความทุกข์มันทุกข์ที่ใจ ถ้ามันทุกข์ที่ใจนะ หัวใจนี้สำคัญมากๆ ถ้าสำคัญมากแล้วเราหา ใจเราที่ไหนละ? มันสำคัญมากเพราะมันคิดคิดก็ได้ คิดชั่วก็ได้

ถ้ามันคิดดี คิดดีคิดที่ถูกต้อง มันก็ไม่หาสิ่งที่เป็นอุปสรรคกับชีวิตเรา เห็นไหม วิกฤตชีวิต นี้ วิกฤตต่างๆ เราตัดสินใจคิดทั้งนั้นแหละ ถ้าเราตัดสินใจถูกละ? ถ้าเราตัดสินใจถูก เราตัดสินใจ ถูกต้อง แล้วทำไมมันไม่ประสบความสำเร็จละ? มันไม่เป็นความรู้สึกนึกคิดเราละ? พอไม่เป็น ความนึกคิดเรา เราก็คิดว่าความคิดนี้ไม่สำคัญ พอไม่สำคัญนะ พอมันคิดชั่ว คิดชั่ว คิดร้าย คิดทำ แต่ความพอใจของมัน สิ่งนั้นมันเอาไปมาแผดเผาตัวมัน โดยที่มันไม่เข้าใจนะ มันไม่เข้าใจว่าสิ่งที่มันคิดมันทำเป็นคุณงามความดีของมัน มันคิดของมัน

นี่ตัดหาความทะยานอยาก ถ้าตัดหาความทะยานอยาก แล้วเราจะเอาสิ่งใดไปครองละ? ครอบครองสิ่งนี้ได้ ครอบครองว่าสิ่งใดคิดถูกคิดผิดละ? ศีล สมาธิ ปัญญา ถ้ามีศีล เห็นไหม ศีลไม่เบียดเบียน ตนและไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เบียดเบียนตนก่อนนะ ปาณาติปาตา ทำร้ายผู้อื่น ฆ่าผู้อื่น แล้วเรา ทำลายโอกาสของเราละ? เราฆ่าเวลาของเราละ เวลาที่เราเสียไป ชีวิตเราสั้นขึ้นไปเรื่อยๆ แต่สิ่งที่ เราทำลายโอกาสของเรา นี่ถ้าเรามีศีลละ? เรามีศีลขึ้นมาเราจะรักษาสิ่งนี้ได้อย่างไร?

เวลาคนที่ประพฤติปฏิบัตินะ เขาทุกกลมหายใจเข้าออกนะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัม พุทธเจ้าถามพระอานนท์ “อานนท์ เธอกำหนดกรรมานุสถิตวันละกี่ครั้ง?”

พระอานนท์บอกว่ากี่ครั้งๆ นะ

พระพุทธเจ้าบอก “ไม่ใช่ ต้องระลึกถึงพร้อมทั้งมหายใจเข้าออกทุกวินาที”

ถ้าทุกวินาทีเราหายใจเข้าและหายใจออก ระลึกถึงความตายตลอดเวลา ถ้าระลึกถึงเรามีสติตลอดเวลา ถ้าสติตลอดเวลา นี่ถึงบอกว่าสิ่งที่มีค่าๆ เราจะเห็นคุณค่าของมัน สิ่งที่มีค่าๆ มันอยู่ที่ไหนล่ะ? สิ่งที่มีค่าๆ เรามีค่าที่ความรู้สึกนึกคิดใจ ถ้าเราคิดแต่สิ่งที่ดีๆ คิดแต่สิ่งที่ดีๆ สิ่งที่เราพอใจ ว่าสิ่งนี้เป็นคุณงามความดี สิ่งที่เป็นคุณงามความดี ความคิดมันเกิดจากไหนล่ะ? ความคิดมันเกิดจากพลัง เกิดจากจิต แล้วจิตมันอยู่ที่ไหนล่ะ? สิ่งที่ว่ามียุคค่าๆ นี่ชีวิตนี้มีคุณค่าที่สุด ถ้ามีคุณค่านะ เพราะเราขยับยังสิ่งนี้ไม่ได้ เราขยับยังกาลเวลาไม่ได้ กระแสน้ำไหลไปแล้วไม่กลับ

นี่ก็เหมือนกัน วันเวลามันผ่านไปแล้วมันไม่กลับมาหรอก ถ้ามันไม่กลับมา ชีวิตนี้มันสั้นลงตลอดไป เห็นไหม แล้วเวลามันตายไปแล้ว ที่ว่ามันสั้นสุดมันไม่สั้นสุดหรอก มันไม่สั้นสุด เพราะความรู้สึกนึกนี้ใครฆ่าไม่ได้ ความรู้สึกนึกคิดนี้ฆ่าไม่ได้หรอก นี่ฆ่าคนตายได้ แต่ฆ่าจิตดวงนั้นไม่ได้ ถ้าฆ่าจิตดวงนั้นไม่ได้มันก็ไปเกิดของมัน มันไปรับเวรกรรมของมัน มันทำสิ่งใดมา สิ่งนั้นต้องให้ผลกับมัน

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้เชื่อกกรรม กรรมคือการกระทำ ทำดีต้องได้ดี ทำชั่วต้องได้ชั่ว แต่เราไปทำคุณงามความดีกัน กระเสือกกระสนกันอยู่ที่นี่ ที่ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติแล้วใจมันอยู่ที่ไหน? ใจมันอยู่ที่ไหน? ใจนี้ถ้ามันสงบระงับเข้ามา มันก็มีความสุขร่มเย็นบ้าง แต่มันไม่สงบเข้ามา เห็นไหม นี่ทำไมมันคืนรนขนาดนี้? ทำไมคืนรนขนาดนี้? ทำดีแล้วทำไมไม่ได้ดี ประพฤติปฏิบัติ ควบคุมหัวใจขนาดนี้ทำไมมันไม่อยู่กับเรา?

มันจะอยู่กับเราได้อย่างไรล่ะ? ในเมื่อมันมีวิชา มีค้นหาความทะยานอยากครอบงำหัวใจอันนี้อยู่ ถ้าครอบงำหัวใจอันนี้อยู่ คุณวิชาพาเกิด อวิชาพาเกิด เพราะความไม่รู้ตัวมันเองพาเกิด ถ้ามันไม่รู้ตัวมันเองแล้วจะหามันได้อย่างไรล่ะ? ไปหาความที่ไม่รู้จักมัน แล้วไปหา มันที่ไหน? ถ้าไปหามันไม่ได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงสอนว่าให้ตั้งสติไว้ ให้ระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

พุทโธ พุทธานุสติ พุทโธ พุทโธนี้พุทธานุสติเพราะอะไร? เพราะความคิดเกิดจากจิต พุทโธก็เกิดจากจิต เวลาพุทโธ พุทโธนี้เกิดจากอะไร? เกิดจากจิตทั้งนั้นแหละ ถ้าเกิดจากจิตแต่มันมีสติใจ มีสติพุทโธ พุทโธ พุทโธ ๒ คำหายไปแล้ว พุทโธสักพักหนึ่ง พุทโธสักชั่วโมง ๒ ชั่วโมง เห็นไหม มันเริ่มจะดีขึ้น พอดีขึ้นก็ปล่อยแล้ว เพราะมันเริ่มสงบระงับแล้ว เวลาคนทุกข์ร้อนนะ

อยากจะให้คนช่วยเหลือ พอมันช่วยเหลือตัวมันได้นะ มันไม่ต้องการสิ่งใดเลย ไม่ต้องการให้ใครช่วยมันเลย แล้วมันก็เอาตัวมันไปไม่รอด

นี่ก็เหมือนกัน พุทฺโธ พุทฺโธ พุทฺโธ พอมันเริ่มดีขึ้นๆ อันนี้ธรรมะ นี่พอถ้าพุทฺโธมันดีขึ้นมานิพพานเลย นี่ทั้งๆ ที่ว่าถ้ามันปล่อยมันลงวงค์หมดแหละ มันลงวงค์เพราะว่าหาสิ่งที่ไม่รู้ อวิชชาคือความไม่รู้ในใจของเรา แล้วหาสิ่งที่ไม่รู้ หาสิ่งที่ไม่รู้มันก็ล้มลุกคลุกคลานอย่างนั้นแหละ แล้วถ้าสิ่งที่มีรู้ล่ะ? สิ่งที่มีรู้มันอยู่ไหน? เวลาพุทฺโธ พุทฺโธ พุทฺโธจนพุทฺโธไม่ได้มันเป็นตัวของมันเอง

นี่ไงในเมื่อมีเหตุ ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ ถ้าเหตุมันสมควรแล้วมันหนีไปไหนไม่พ้นหรอก ถ้ามันมีเหตุผลสมควรแล้วมันจะหนีไปไหน? มันหนีไปไม่ได้ แต่เพราะเราอ่อนแอตัวเอง เพราะสติปัญญาเราอ่อนค้อยเอง พอเราอ่อนค้อยเอง เราถึงหาของที่มีคุณค่าไม่เจอไง ถ้าเราหาสิ่งที่มีคุณค่าเจอ พอเจอแล้ว สิ่งที่มีคุณค่านี้สมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน ถ้าเจอตัวมันแล้วนะสั่งสอนมันไป

นี่เวลามันไม่รู้ก็หามันไม่เจอ เวลามันรู้แล้วก็ยังควบคุมมันไม่ได้ ยังบริหารจัดการมันไม่เป็น นี่มันรู้แล้วนะ พอมันรู้ขึ้นมา รู้ขึ้นมา นี่ไงถ้ามีศีลนะ มีศีล มีสติของเรามันก็เป็นสัมมาสมาธิ ถ้าสัมมาสมาธิ สมาธิแกกเลสไม่ได้ แต่ถ้าไม่มีสมาธิ เรื่องโลกๆ ทั้งนั้นแหละ เรื่องสามัญสำนึกที่เรากำลังแสวงหากันอยู่นี้ เรากำลังวิ่งเต้นอยู่นี้ วิ่งเต้นเกิดจากอะไร? นี่ไงวิ่งเต้นมันเกิดจากความรูสึกนึกคิด ความรูสึกนึกคิดมันเกิดจากไหน?

ถ้าคนมีอำนาจวาสนาบารมีมานะมันจะคิดแต่เรื่องดีๆ นี่ชักนำอย่างไรไปนะเขาก็ไม่ไปตามการชักนำของเราหรอก เพราะว่าเขามีหลักมีเกณฑ์ของเขา เพราะเขาได้สร้างบุญญาธิการของเขา แต่ถ้าคนคิดไม่ดีนะไม่ต้องชักนำ มันไปเอง ไม่ต้องชักนำหรอก กูจะไปอยู่แล้ว เพราะกูอยากของกูอยู่นี่ นี่ไง เพราะคนมันสร้างวาสนามาอย่างนั้น นี่พันธุกรรมของจิต ถ้าจิตนี้มีพันธุกรรมอย่างนี้ มันก็ไหลไปตามโลกนั้นล่ะ

ใจของเราคิดดีก็ได้ คิดชั่วก็ได้ คิดดีมันก็ดีแสนดีนะ คุณิพระเวสตันดรเสียดละทุกข์ๆ อย่างเพราะคิดดีมาก แล้วมีความหวัง หวังโพธิญาณ จะขออะไรก็ให้ จะขอราชบัลลังก์ก็ให้ ขออะไรก็ให้ขอมาเถอะ แต่ไม่ขอใจ ไปขอลูก ขอภักดีหาชาติ ไม่ขอตัวไปขอลูก พอขอลูกขึ้นมาเพราะ

อะไร? เพราะคนที่มีความรับผิดชอบมาก รักลูกมาก เวลาขอลูกไปแล้วติดหนำมันเจ็บปวดขนาดไหน? มันเจ็บปวดเพราะอะไร? เพราะว่าสิ่งนั้น เพราะจะหาโพธิญาณ

ถ้าคิดดีมันก็ดีจนขนาดนั้นนะ ดีขนาดนั้นเพราะเขาเห็นว่าสิ่งนี้มันเป็นสมบัติของโลก สมบัติของโลกเป็นสมบัติสาธารณะ ของที่เราหามาแล้วแหวนเงินทองนี้มาจากไหน? เราก็อสมมุติกันขึ้นมา แบนกก็พิมพ์กันขึ้นมา นี่เรารู้ว่าใช้ได้มันก็มีค่า บอกยกเล็กมันก็ไร้ค่า ของนี้เป็นสมบัติสาธารณะเพราะเราชอบรับสิ่งนั้นกันเอง แต่ถ้าเป็นความจริงล่ะ? สิ่งที่เป็นนามธรรมในใจของเรา เห็นไหม เวลาเกิดมา เกิดมานี่คิดดีขนาดไหน?

เกิดมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาสามแฉกรธาตุเกิด ละล้าละล้ง ละล้าละล้งนะ จะเข้าไปดูหน้าก็ไม่กล้า เพราะกลัวไปแล้วออกมาไม่ได้ นี่ไงคิดดีขนาดนี้เกิดมาก็ยังละล้าละล้งเพราะอะไร? ในเมื่อมีครอบครัว ความผูกพันของตระกูลเรื่องธรรมดา แล้วจะต้องละมันไป ต้องละมันออกไปเพื่อจะหาความจริง ถ้ามันละออกไป เห็นไหม กว่าจะละออกไปได้ พอละออกไปแล้วไปค้นคว้าๆ อยู่ คิดดีๆ

คิดดีมันก็เป็นเรื่องของโลกียะ เรื่องของสัตตชาติญาณของมนุษย์ พันธุกรรมของจิต สสาร สิ่งที่มีคุณค่ามันก็ดำรงของมันไป แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปแสวงหานะ นี่ไปแสวงหาเจ้าลัทธิต่างๆ แสวงหาขนาดไหนก็ไม่ใช่ แสวงหาขนาดไหนไม่ใช่ เพราะ เพราะเขาพูดกันแบบข้างนอก พูดกันแบบโลกใจ

ถ้าเข้ามาโลกีย์ เข้าสมาบัติแล้วนี่มีความสงบร่มเย็น นี่ไงมันไม่เป็นสัมมาสมาธิ แต่ถ้าเป็นสัมมาสมาธิ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่กับเขาแล้ว ทั้งเขามา มาอานาปานสติ กำหนดลมหายใจเข้าออก พอกำหนดลมหายใจเข้าออก จิตมันเข้าสู่สัมมาสมาธิ เข้าสู่ฐิติจิต เข้าสู่พลังงานตัวนั้น แต่เราอยู่กับโลก ความรู้สึกนึกคิด สัตตชาติญาณ พันธุกรรมของจิต พันธุกรรมของจิต นี่พันธุกรรมอันนั้น แต่เวลาความรู้สึกนึกคิด เห็นไหม ความรู้สึกนึกคิด นี่เรื่องโลกๆ เพราะเขาใช้ความรู้สึกนึกคิดอย่างนี้พิจารณากันอยู่

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ ถึงว่าไม่ใช่ๆ ใจ นี่มันจะปล่อยวางขนาดไหน เดี่ยวมันก็เกิดอีก มันจะดีขนาดไหน เดี่ยวมันก็ร้ายอีก มันดีมันร้ายของมันอยู่อย่างนั้นแหละ มันควบคุมไม่ได้ แล้วจะทำอย่างไรล่ะ? จะทำอย่างไร? เห็นไหม ทั้งเขาหมด

เลย พอกลับมาบุพเพนิวาสานุสติญาณ พอกำหนดอานาปานสติมันเข้าไปสู่จิต สู่จิต สู่พันธุกรรมของมัน พันธุกรรมมันสร้างอะไรมาล่ะ?

นี่บุพเพนิวาสานุสติญาณ ย้อนตั้งแต่เราเคยเป็นพระเวสสันดร เคยเป็น ย้อนไปไม่มีที่สิ้นสุด ดึงกลับมา ดึงกลับมาถ้ามันไม่สิ้นสุดมันยังจุตูปปาตญาณ ในเมื่อมีพลังงานอยู่ นี่ไงที่ว่าจิตนี้มาจากไหน? เราเกิดมาจากไหน? แล้วตายแล้วไปไหน? มันยังเกิดอีกเพราะมันมีแรงขับพลังงานตัวนี้มันยังมีความไม่รู้ของมันอยู่ เพราะมันไม่รู้มันถึงต้องเกิด เพราะมันไม่รู้มันต้องหมุนไป เพราะมันไม่รู้มันถึงกลิ้งไปไง

พอมันกลิ้งไปแล้วทำอะไรล่ะ? ดึงกลับมา เห็นไหม พอดึงกลับมา สิ่งนี้มีถึงมีสิ่งนี้ เพราะมันมี เพราะมันมีมันถึงมีพลังงาน เพราะพลังงานมีมันถึงมีความรู้สึกนึกคิด อวิชชาปัจจัย สังขารา สังขาราปัจจัย วิญญาณัง ปัจจัยการสิ่งนี้มีมันถึงมี ความรู้สึกนึกคิดมันมีมันก็มี ผลกระทบตลอดไป แล้วทำอะไรล่ะ? ทำอย่างไรของมัน? พลังงานย้อนกลับมา นิโร โธ โหติ นิโร โธหตสันเข้ามา สันเข้ามาจนถึงที่มัน ทำลายตัวของมัน พอทำลายมันนี่สิ่งที่มีคุณค่าที่สุด มีคุณค่าที่จิตมันคิดดีก็ได้ คิดชั่วก็ได้ คิดดีก็ได้ คิดชั่วก็ได้ แต่มันเป็นเรื่องโลกๆ ไง

แต่ถ้าทำความสงบของใจเข้ามา ทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจมันสงบแล้วฝึกหัดใช้ปัญญา ถ้าฝึกหัดใช้ปัญญา ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบุพเพนิวาสานุสติญาณ เห็นไหม สงบเข้ามาแล้วมันก็รู้อดีตชาติ นี่ถ้ามันสงบเข้ามาแล้ว ถ้ามันไม่มีปัญญาขึ้นมา มันก็มีพลังขับเคลื่อนไปเพราะจุตูปปาตญาณ แล้วทำอะไรจะไม่ให้มันไปข้างหน้าและข้างหลังล่ะ? ทำอย่างไรจะทำลายตัวมันเองล่ะ?

ถ้าทำลายตัวมันเอง เห็นไหม นี่สิ่งที่มีคุณค่า คุณค่า ทรัพยากรต่างๆ ของโลกที่เขาเอามาเจือจางกันนี่มันก็เป็นสมบัติสาธารณะทั้งนั้น ชีวิตเราเป็นสมมุติ การสมมุติเป็นผลของวิกฎะ คือการเกิดการตายในวิกฎะนี่มันก็เป็นสมมุติอันหนึ่ง เป็นสมมุติอันหนึ่ง เห็นไหม แต่มันจริงตามสมมุติไง มันไม่จริงแท้ ไม่จริงแท้เพราะมันเปลี่ยนแปลง ไม่จริงแท้เพราะชีวิตนี้มีอายุขัย ไม่จริงแท้เพราะมันต้องสับเปลี่ยนไป การสับเปลี่ยนไป ถ้าเราคิดดี การสับเปลี่ยนไปสับเปลี่ยนที่ดี

นี่พันธุกรรมๆ เรามาตัดแต่งกัน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระโพธิสัตว์ทำแต่คุณงามความดีๆ นี่มันเพิ่มอำนาจวาสนาบารมีมันถึงคิดดี ใครจะชักนำขนาดไหน ไปอยู่กับอาพารดาบส เห็นไหม นี่บอกว่าเธอมีความรู้เสมอเรา เธอมีปัญหาเสมอเรา เป็นศาสดาได้ สอนได้

เจ้าชายสิทธัตถะไม่เอาๆ ทั้งนั้นเลย เขาจะชักนำขนาดไหน เขาจะยินยอมขนาดไหน เขารันตีขนาดไหนไม่เอาๆ ถ้ามันไม่เป็นความจริง

นี่ไง เพราะอะไร? เพราะได้สร้างบุญญาธิการมามาก แล้วเวลามาค้นคว้าของท่านเอง มันเป็นความจริงขึ้นมาเองนะ มันเป็นความจริง ความจริงเพราะมันเป็นมรรคญาณ มันเป็นคำริชชอบ งานชอบ เพียรชอบ ความชอบธรรม แต่ที่เราปฏิบัติของเราอยู่ที่นี่ เราคิดอยู่นี่มันเป็นเรื่องของธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันมีความไม่รู้ของเราอยู่จิตได้สำนึก อยู่เบื้องหลัง แต่เราเอาความคิด ความรู้สึกนึกคิดที่เราคิดกันอยู่ปัจจุบันนี้ไปคิดธรรมนะ

พอคิดธรรมะมันก็ใช่ล่ะสิ ใช่เพราะอะไร? เพราะคิดแล้วมันก็มีเหตุมีผลใช่ไหม? คิดแล้วมันมีเหตุมีผลหักล้างความไม่รู้ของเรา แต่ความไม่รู้อันนี้มันเป็นความรู้โดยที่ความคิด มันไม่ใช่ตัวที่พลังงานนั้น ฉะนั้น พอจิตมันสงบเข้ามา พอสงบเข้ามา เราฝึกหัดใช้ปัญญาที่ปัญญาอย่างนี้แหละ ปัญญาอย่างที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ปัญญานี้เกิดจากพลังงาน ปัญญานี้เกิดจากจิตได้สำนึก ปัญญานี้ไปถอดถอน ปัญญานี้ไปทำลายสังโยชน์ที่มันร้อยรัดไว้ที่ใจ

ถ้าใจมันร้อยรัดอยู่ เราจะปฏิเสธหรือไม่รู้มันยังเวียนตายเวียนเกิด เพราะสังโยชน์มันมัดอยู่ที่หัวใจ แต่ถ้าเราพิจารณาไปๆ มันแยกมันแยะไป มันคลายออกๆ ถ้ามันคลายออก ถ้าวันไหนมันขาด เห็นไหม เวลาสังโยชน์มันขาดไปใครเป็นคนบอก? จิตมันรู้ ตัวของมันรู้เอง

นี่ไงธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ ถ้าเหตุผลมันสมบูรณ์ เวลาสังโยชน์มันขาด ลักกายทิฐิ ทิฐิความเห็นผิดนั้นแหละ ทิฐิความเห็นผิด ทิฐิในหัวใจนั้นแหละ ใครสั่งใครสอนอะไร ใครจี้ขนาดไหน เวลาพยายามแนะนำขนาดไหนมันก็ต่อต้านในใจนะ ฉันทู้ ฉันทู้ ฉันทู้ โห้! ของอย่างนี้รู้แล้ว ของอย่างนี้ใครๆ ก็รู้ ทิฐิมานะมันรู้ที่ไหน? รู้ที่การศึกษา รู้ที่ความรู้สึกนึกคิด แต่มันไม่รู้ที่จิตได้สำนึก แต่มันรู้ของมันเองนะ มันสำรอก มันคายออก สิ่งนี้มันต้องเกิดขึ้นจากการกระทำ

นี่ไงปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ ปริยัติคือการศึกษา รู้หมดแหละ ธรรมะนี่เข้าใจหมดแหละ รู้หมด บอกมาเถอะบรรพชาไหน วรคไหน อยู่ที่ไหนรู้หมด แต่งงเพราะอะไร? งงเพราะมันมีความสงสัยในใจ มันไม่มีอะไรที่สำรอกคายออก แล้วจะทำอย่างไรล่ะ? จะทำอย่างไร?

จะทำอย่างไร เห็นไหม ทำความสงบเข้ามาสู่ตัวมัน ถ้าสัมมาสมาธิ สมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงานมันเกิด ที่ตั้งแห่งการงาน ถ้างานเกิดที่นี่ ปัญญาเกิดที่นั่น ปัญญาที่เกิดที่นั่นมันใช้ปัญญาพิจารณาของมันไป พอมันคลายออกๆ มันจะมีผลนะ มีผลคือว่ามีความสงบระงับ จากสมมุติเป็นวิมุตติ เป็นวิมุตตินะ วิมุตติที่มันคงที่ของมันเป็นอกุปปธรรม กุปปธรรม เห็นไหม สัพเพ รัมมา อนัตตา ว่าเป็นอนัตตาๆ ผลมันเป็นอนัตตา...ไม่จริงหรือ ถ้ามันเป็นอกุปปธรรมมันเป็นอนัตตาได้อย่างไร? แล้วอย่างไรที่เป็นกุปปธรรม และอกุปปธรรม

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า กุปปธรรม สัพเพ รัมมา อนัตตา แล้วมันเป็นอกุปปธรรม อฐานะที่มันเป็นจริงขึ้นมา ถ้ามันสำรอก มันคายออกมันเป็นแบบนี้ ถ้าเป็นแบบนี้ นี่ที่มีคุณค่าคุณค่าอย่างนี้ไง สมบัติพิสดานสิ่งใดที่หาไม่ หามาเพื่อดำรงชีวิต เพื่อชาติ เพื่อตระกูลของเรา แต่สมบัติส่วนตัวของเราต่างคนต่างต้องค้นคว้าหาเอง

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า เราเป็นผู้ชี้ทาง บอกทาง แนะนำเท่านั้น พวกเราต้องขวนขวายการกระทำขึ้นมา เพราะสิ่งที่มันเป็นธรรม เห็นไหม สิ่งที่เป็นสัจธรรมที่มันเกิดจากจิตได้สำนึกอันนั้นนะไม่ต้องให้ใครมาคัดค้าน ไครมายกย่องสรรเสริญ ไครมาการันตีว่าจริงหรือไม่จริง มันจะเป็นความจริงของมัน

นี่ถ้าได้สิ่งนั้นมาถึงว่าเป็นอริยทรัพย์ไฉ่ ทรัพย์อันนี้เป็นทรัพย์ส่วนตัว เพราะมันมากับจิตเกิดขึ้นกับจิต เพราะจิตมันค้นคว้าทำของมัน ผลก็เป็นผลของจิตนั้น เวลาจิตที่ออกจากร่างไป มีบุญกุศลได้ความจริงมากน้อยขนาดไหน มันก็จะไปกับจิตนี้ แล้วถ้ามันทำลายกิเลสสิ้นแล้วมันจะมีอะไรยับเยินไปอีกล่ะ? เพราะมันรู้แจ้ง มันไม่มีความไม่รู้อีกแล้ว มันไม่มีความหมุนไปอีกแล้ว เราจะหมุนไปต่อเมื่อเราไม่รู้ ถ้าเราไม่รู้ข้างหน้าคืออะไร เราสงสัยตลอดนะ แต่ถ้ามันรู้แจ้งแล้ว ทั้งข้างหน้า ทั้งข้างหลัง ทั้งปัจจุบันที่ตัวมันเองก็รู้

นี่เราจะไปสงสัยข้างหน้าข้างหลัง แล้วตัวเองก็งง เพราะตัวเองก็ไม่รู้ตัวเอง แต่เนื้แม้แต่ข้างหน้าข้างหลังก็รู้หมด แม้แต่ตัวมันเองก็รู้แจ้ง แล้วมันจะไปไหนล่ะ? มันไม่ยับเยินไปไหน มันอยู่ของมัน แล้วอยู่อย่างไรล่ะ? นี่ความรู้สึกที่มันสงสัย ความรู้สึกที่มันทุกข์ระทมในหัวใจ ถ้ามันทำจริงขึ้นไปแล้วมันต้องไปถึงจุดนั้น เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทำแล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ผ่านไปแล้ว

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก เห็นไหม “ในโลกนี้มีแต่มนุษย์ ถือคบไฟคุ่น
หนึ่ง ต่างคนต่างบ่นว่าร้อน ร้อน ร้อน บัดนั้นมีบุรุษผู้หนึ่งได้ทิ้งคบไฟนั้น แล้วบอกให้พวกเรา
ทิ้งกันอยู่นี่ไง ทิ้งคบไฟตัดหาความทะยานอยากที่มันเผาผลาญหัวใจไง”

เราถือคบไฟแล้วก็เดินไปบอกว่าร้อน ร้อน บ่นกันทุกข์บ่นกันยาก แต่ทิ้งไม่ได้ คบเพลิง
อันนี้ทิ้งไม่ได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทิ้งแล้ว แล้วบอกให้เราทิ้งคบไฟอันนั้น เอวัง